

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА
ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ АГЕНСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Факультет лісового і садово-паркового господарства
Кафедра лісового господарства
Наукова бібліотека

«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ТА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА»

*з нагоди 105-ї річниці від Дня народження М.І. Бондаренка,
випускника Уманського сільськогосподарського інституту,
завідувача кафедри лісівництва,
меліорації і декоративного садівництва*

25 вересня 2014 року

УМАНЬ – 2014

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА
ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ АГЕНСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ**

**Уманський національний університет садівництва
Факультет лісового і садово-паркового господарства
Кафедра лісового господарства
Наукова бібліотека**

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЛІСОВОГО ТА САДОВО-ПАРКОВОГО
ГОСПОДАРСТВА**

матеріали міжнародної наукової конференції

з нагоди 105-ї річниці від Дня народження М. І. Бондаренка,
випускника Уманського сільськогосподарського інституту,
завідувача кафедри лісівництва, меліорації і декоративного
садівництва

25 вересня 2014 року

УМАНЬ - 2014

УДК 630+635.9

ББК 43+42.37

П 27

*Рекомендовано до друку
методичною комісією факультету лісового
і садово-паркового господарства УНУС,
протокол № 1 від 29.08.2014 р.*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Непочатенко О. О. – ректор УНУС, доктор економічних наук, професор;
Мостов'як І. І. к. с.-г. н., доцент, перший проректор;
Карпенко В. П. д. с.-г. н., професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності
Заморський О. О. к. с.-г. н., доцент, декан факультету лісового і садово-паркового
господарства;
Шлапак В. П. д. с.-г. н., професор, зав. каф. лісового господарства;
Поліщук В. В. к. с.-г. н., доцент, зав. каф. садово-паркового господарства;
Парій Ф. М., д. б. н., професор, зав. кафедри генетики, селекції рослин та
біотехнології;
Курка С. С. к. б. н., ст. викладач, зам. декана факультету лісового і садово-паркового
господарства;
Бадабак А. Ф. д. с.-г. н., професор;
Сонько С. П. д. геогр. н., професор;
Шем'якін М. В. к. с.-г. н., доцент;
Кирилюк В. П. к. с.-г. н., доцент;
Коваль С. А. к. с.-г. н., доцент;
Іщук Г. П. к. с.-г. н., ст. викладач;
Вітенко В. А. к. б. н., викладач;
Баюра О. М. к. с.-г. н., ст. викладач;
Кульбичький В. Л. к. с.-г. н., викладач;
Нижник С. В. – директор наукової бібліотеки.

За достовірність опублікованих матеріалів відповідальність несуть автори.

Відповідальний секретар Іваннікова Н. М.

**Перспективи розвитку лісового та садово-паркового
господарства: матеріали міжнародної наукової конференції / [Редкол.:
П27 О. О. Нepochатенко (відп. ред.) та ін.]. – Умань, 2014. – 366 с.
ISBN 978-966-304-083-7**

У збірнику матеріалів висвітлено результати наукових досліджень,
проведених працівниками факультету лісового і садово-паркового
господарства Уманського національного університету садівництва та інших
навчальних закладів і науково-дослідних установ.

УДК 630+635.9
ББК 43+42.37

ISBN 978-966-304-083-7

© Уманській національний
університет садівництва, 2014

Кузьович В. С., Бідолах Д. І., Підховна С. М.	ПЕРШИЙ БІБЛІЙНИЙ САД В УКРАЇНІ.....	202
Магльований С. В., Шемякін М. В.	РЕКОНСТРУКЦІЇ ПАРКУ ДЕКАБРИСТІВ У М. КАМ'ЯНКА ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	207
Мамчур Т. В., Парубок М. І.	АЛЬПНАРИЙ В САДОВО-ПАРКОВІЙ КОМПОЗИЦІЇ.....	211
Огінський І.В., Вітенко В. А.	КУЛЬТУРА КЛЕНА ГОСТРОЛИСТОГО В 28 КВАРТАЛІ НДПІ «СОФІЇВКА» НАН УКРАЇНИ...	215
Собченко В. Ф.	АНАЛІЗ РОБІТ НА ІНТРОДУКЦІЙНО- ДОСЛІДНИЙ ДІЛЯНЦІ ІМ. В. В. МІТІНА (1997- 2014 РР.), НАПРАВЛЕНИХ НА ПОПОВНЕННЯ КОЛЕКЦІЙ ДЕКОРАТИВНИМИ РОСЛИНАМИ	219
Терещенко Ю.Ф., Козак Н. І., Вітенко В. А.	АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ БОРОТЬБИ З <i>VISCUM ALBUM</i> L. В ПАРКУ «ПОНЕРСЬКИЙ».....	238
Туровцева Н.М., Пюрко О.Є.	АГРОСКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОРТОВ ЧЕРЕШІНІ СЕЛЕКЦІЇ МДСС ІМЕНІ М.Ф. СИДОРЕНКА ІС НААН.....	242
Харкута Ю. І., Баюра О. М.	ОЗЕЛЕНЕННЯ СКВЕРУ “ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ ВВВ” В С. КЛИНОВЕ ГОЛОВАНІВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	246
Шлапак В. П., Собченко В. Ф.	НАЦІОНАЛЬНИЙ ДЕНДРОЛОГІЧНИЙ ПАРК «СОФІЇВКА»: ЧАСОПИС ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ ТРЕТЯ ЧАСТИНА (1980–2009 РР.).....	249
БІОЛОГІЯ		
Адаменко С. А.	ОЦІНКА УСПІШНОСТІ ІНТРОДУКЦІЇ <i>PINUS</i> <i>NIGRA</i> ARN. В УМОВАХ ІНТРОДУКЦІЇ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	267
Бабій Л. О.	ОСОБЛИВОСТІ НАСІННЕВОГО РОЗМНОЖЕННЯ <i>GLEDITSIA TRIACANTHOS</i> L....	269
Буняк В. І., Гнєзділова В. І., Козак Т. І.	ІНТРОДУКЦІЯ ТА ОНТОГЕНЕЗ ТЕРМОФІЛЬНИХ ЛІКАРСЬКИХ ВИДІВ ASTERACEAE L. В ДЕНДРОЛОГІЧНОМУ ПАРКУ “ДРУЖБА”.....	271
Варлащенко Л. Г., Чернега К. В.	ЕКОЛОГО-БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОДОДЕНДРОНІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО	

П.Ю. Таран, Л.М. Бадманова, А.О. Мелешко та ін. //Наукове видання. – К.: Ленвіт, 2007. – С. 8.

2. Виноградов Ш., Никитин П. Заметки об осле / Ш. Виноградов, П. Никитин // Тр. Бот. сада Юрьевского ун-та. – 1912. – Т. X

3. Методи оцінки естетичного стану вікових деревних насаджень історичної частини Національного дендропарку "Софіївка" НАН України / [В.П. Шлапак, Г.І. Музика, В.А. Вітенко та ін.]. // Збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20. 6. – С. 8-13.

УДК 634.23:631.526.3(477)

АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОРТІВ ЧЕРЕШНІ СЕЛЕКЦІЇ МДСС ІМЕНІ М.Ф. СИДОРЕНКА ІС НААН

Н. М. ТУРОВЦЕВА, к. с.-г. н., доцент;

О. Є. ПЮРКО, к. б. н., доцент

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Вступ. Черешня є однією з найбільш цінних плодкових культур півдня України [1]. Незважаючи на короткий період споживання плодів, вона має велике народногосподарське значення, завдяки щорічному плононошенню, ранньому досягненню плодів та придатності їх для технічної переробки [2, 3].

Основними шляхами, що дозволяють покращити існуючий сортимент черешні є введення нових сортів селекційним шляхом, а також інтродукція кращих з мирової колекції [4].

Одним з важливих факторів інтенсифікації є сорт. Необхідно впроваджувати сорти, адаптовані до умов навколишнього середовища, стійкі до хвороб та шкідників, придатні для вирощування в інтенсивних насадженнях із врожайністю не нижче 10–12 т/га з високими смаковими та універсальними технологічними властивостями плодів. Для таких садів необхідні не тільки нові сорти та підшепи, а й прогресивні технології, які б відповідали вимогам світових стандартів [5]. Тому проблема створення нових сортів для інтенсивних насаджень черешні залишається актуальною і на теперішній час [6].

На сьогоднішня в Державному реєстрі сортів рослин України знаходиться велика кількість сортів, створених працею українських селекціонерів. Найбільш значні успіхи в селекції черешні досягнуті в Інституті зрощуваного садівництва ім. М.Ф. Сидоренка НААН (нині Мелітопольська ДСС імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН).

У Державному реєстрі за 2013 рік знаходиться 44 сорти черешні селекції інституту, що складає 72% від кількості сортів, включених у Реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні [7].

Методика і об'єкти досліджень. З метою глибокого вивчення агроєкологічних особливостей сортів черешні на Агробіологічному комплексі Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького у 2001 р. було закладено сад, де висаджено 26 сортів черешні селекції Інституту зрошуваного садівництва ім. М. Ф. Сидоренка НААН. Серед них 11 сортів черешні, включених до Державного реєстру сортів рослин України за період від 1954 до 2002 року: Аноне, Дилема, Валерій Чкалов, Казка, Іскра, Удівительна, Червнева ранця, Талісман, Романтика, Крупноплідна, Мелітопольська чорна; 5 сортів (Зодіак, Любимиця Туровцева, Темпоріон, Тотем та Ера) – за період від 2005 до 2007 року та 10 перспективних сортів - Ефектна, Удача, Авангард, Бігаро Туровцева, Сіянець Туровцева, Новинка Туровцева, Модна, Трудова, Візитка та Пам'ятна.

Дослідження проводяться згідно із загальноприйнятими методиками [8,9].

З агроєкологічною характеристикою сортів районованих за період з 1954 до 2002 року можна ознайомитись в книзі «Районовані сорти плодових і ягідних культур селекції Інституту зрошуваного садівництва» та в «Атласе перспективних сортів плодових і ягідних культур України» [10,11].

В статті наводимо опис 10 перспективних сортів.

Результати досліджень. Коротка характеристика перспективних сортів. Селекціонери: М.І.Туровцев, В.О.Туровцева.

Сорт Ефектна. Дерево велике, швидкоросле. Крона куляста, прищипята, середньої щільності. Зимостійке та посухостійке. Плодоносить на букетних гілочках й однорічному прирості. Прищеплені дерева вступають у плодоношення на 4-й рік після садіння. Середня врожайність становить 149,5 ц/га.

Плоди великі, одномірні, масою 8–10 г, серцеподібної форми. Плідоніжка середня, добре відокремлюється від гілки. Прикріплення до кісточки неміцне. Відрив сухий. Забарвлення плоду темно-червоне. Підшкірних крапок сірого кольору багато, але вони малопомітні. Шкірочка середньої товщини, із плоду знімається легко. М'якоть темно-червона, соковита, кисло-солодка, напівхрящувата. Сік темно-червоний. Кісточка кругла, середня, вільна. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 5 балів. Достигають 10–12 червня, універсального призначення.

Сорт Удача. Дерево велике, швидкоросле. Крона розлога, середньої щільності. Зимостійке і посухостійке. Плодоносить на букетних гілочках й однорічному прирості. Прищеплені дерева розпочинають плодоношення на 4-й рік після висаджування. Врожайність досягає 138 ц/га. Плоди великі, одномірні, з середньої масою 8–9 г. Форма плоду округло-серцеподібна. Плідоніжка середня, легко відокремлюється від гілки. Прикріплення до кісточки неміцне, відрив сухий. Забарвлення плоду темно-червоне. Підшкірних крапок сірого кольору багато, але вони малопомітні. Шкірочка середньої товщини, із плоду знімається легко. М'якоть червона з білими прожилками, соковита, кисло-солодка, хрящувата. Сік червоний. Кісточка середня, округла, вільна. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 4,5 балів. Достигають 26–28 червня, універсального призначення.

Сорт Авангард. Дерево велике, швидкоросле. Крона розлога, припіднята, середньої щільності. Зимостійке, посухостійке. Плодоносить на букетних гілочках і однорічному прирості. Прищеплені дерева вступають у плодоношення на 4-й рік після садіння в сад. Урожайність досягає 151 ц/га. Плоди великі, однорічні, з середньої масою 9–10 г. Форма плоду серцеподібна. Плодоніжка середня, легко відокремлюється від гілки. Прикріплення до кісточки неміцне, відрив від плоду сухий. Забарвлення плоду темно-червоне. Підшкірних крапок сірого кольору багато, але вони малопомітні. Шкірочка середньої товщини, із плоду знімається легко. М'якоть темно-червона, соковита, хрящувата. Сік темно-червоний. Кісточка середня, округла, вільна. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 4,6 балів. Достигають 22–23 червня, мають універсальне призначення.

Сорт Бігаро Туровцева. Дерево велике, швидкоросле. Крона куляста, припіднята. Зимостійке, посухостійке. Плодоносить на букетних гілочках і однорічному прирості. Прищеплені дерева починають плодоносити на 4-й рік після садіння. Урожайність становить 158 ц/га. Плоди великі, однорічні, з середньою масою 9–11 г. Форма плоду серцеподібна. Плодоніжка середня, легко відокремлюється від гілки. Прикріплення до кісточки неміцне, відрив сухий. Забарвлення плоду темно-червоне. Підшкірних крапок сірого кольору багато, але вони малопомітні. Шкірочка середньої товщини, із плоду знімається легко. М'якоть темно-червона, соковита, хрящувата, кисло-солодка. Сік темно-червоний. Кісточка вільна, середня, округла. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 5 балів. Достигають 28–30 червня, придатні для приготування високоякісних продуктів переробки та відрізняються доброю транспортабельністю.

Сорт Сіанець Туровцева. Дерево велике, швидкоросле. Крона розлога, густа, припіднята. Зимостійке й посухостійке. Плодоносить на букетних гілочках та однорічному прирості. Прищеплені дерева вступають у плодоношення на 4-й рік після висадження до саду. Середня врожайність досягає 146 ц/га.

Плоди великі, однорічні, з середньої масою 10–12 г. Форма плоду серцеподібна. Плодоніжка середня, легко відокремлюється від гілки. Прикріплення до кісточки неміцне, відрив сухий. Забарвлення плоду темно-червоне. Підшкірних крапок сірого кольору багато, але вони малопомітні. Шкірочка середньої товщини, із плоду знімається легко. М'якоть темно-червона, соковита, хрящувата. Сік темно-червоний. Кісточка середня, округла, вільна. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 5 балів. Достигають 23–24 червня, відрізняються доброю транспортабельністю та універсальністю використання.

Сорт Модна. Дерево велике, швидкоросле. Крона розлога, середньої щільності. Зимостійке і посухостійке. Плодоносить на букетних гілочках й однорічному прирості. Прищеплені дерева розпочинають плодоношення на 4-й рік після садіння. Врожайність досягає 138 ц/га. Плоди великі, однорічні, з середньою масою 9–10 г, серцеподібні. Плодоніжка середня, добре відокремлюється від гілки. Прикріплення до кісточки неміцне. Забарвлення плоду рожево-жовте. Підшкірних крапок білого кольору багато, але вони малопомітні. Шкірочка середньої товщини, із плоду знімається легко. М'якоть кремова, соковита, хрящувата, кисло-солодка. Сік безбарвний. Кісточка кругла,

середня. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 5 балів. Достигають 18–20 червня. Придатні до столу та усіляких видів переробки.

Сорт Новинка Туровцева. Дерево велике, швидкоросле. Крона розлога. Сорт зимо- та посухостійкий. Плодоносить на букетних гілочках і однорічному прирості. Урожайність досягає 195 ц/га. Плоди округло-серцеподібної форми, з середньою масою 10–12 г, темно-червоні. Шкірочка середньої товщини, із плоду знімається легко. М'якоть темно-червона, соковита, хрящувата. Сік темно-червоний. Смак кисло-солодкий. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 4,9 балів. Кісточка середня, округла, вільна. Плоди достигають 10–15 червня, відрізняються високою транспортабельністю, мають універсальне призначення.

Сорт Трудова. Дерево велике, із розлогою кроною. Сорт зимостійкий і посухостійкий. Плодоносить на букетних гілочках та однорічному прирості. Врожайність досягає 185 ц/га. Плоди серцеподібної форми, з середньою масою 9 г, темно-червоні. Шкірочка середньої товщини, із плоду знімається легко. М'якоть темно-червона, соковита, хрящувата, кисло-солодка. Кісточка середня, округла, вільна. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 4,8 балів. Плоди достигають 7–15 червня, універсального призначення.

Сорт Візитка. Дерево велике, з розлогою кроною. Сорт зимостійкий і посухостійкий. Плодоносить на однорічному прирості та букетних гілочках. Урожайність досягає 180 ц/га. Плоди серцеподібної форми, масою 8,5 г, темно-червоні. Шкірочка середньої товщини, із плоду знімається легко. М'якоть темно-червона, соковита, хрящувата. Сік темно-червоний. Смак кисло-солодкий. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 4,8 балів. Плоди достигають 12–15 червня, транспортабельні, універсального призначення.

Сорт Пам'ятна. Дерево велике, з розлогою кроною. Сорт зимостійкий і посухостійкий. Плодоносить на букетних гілочках та однорічному прирості. Врожайність досягає 161 ц/га. Плоди серцеподібної форми, масою 9–10 г, темно-червоні. Шкірочка середньої товщини, із плоду знімається легко. М'якоть темно-червона, соковита, хрящувата. Сік темно-червоний. Смак кисло-солодкий. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 4,8 балів. Кісточка середня, округла, вільна. Плоди достигають 9–12 червня, мають універсальне призначення.

Висновок. Виділені нові перспективні сорти черешні Ефектна, Удача, Авангард, Бігаро Туровцева, Сіянець Туровцева, Модна, Новинка Туровцева, Трудова, Візитка, Пам'ятна, які здатні давати щорічний урожай з високою якістю плодів.

Список використаних джерел

1. Третьякова О.Р. Видовой состав вредителей черешни в предгорной зоне Крыма / О.Р. Третьякова // Достижения и перспективы развития селекции, возделывания и использования плодовых культур: материалы междунар. науч. конф. посвящ. 200 – летию Никитского бот. сада. – Ялта (24 – 27 октября 2011 г.). – Ялта, 2011. – С. 159 – 161.
2. Туровцев М. І. Селекція черешні (*Cerasus avium Moench*) в Інституті зрошуваного садівництва ім. М.Ф. Сидоренка УАН / М.І. Туровцев, В.О. Туровцева, Н.М. Туровцева // Науковий вісник Національного

університету біоресурсів і природокористування України / Редкол.: Д. О. Мельничук (відп. ред.) та ін. – К. 2009. – Вип. 133. – С. 51 – 58.

3. Помологія Т. 4.: Слива, вишня, черешня / Н.И. Туровцев, Л.И. Тараненко, В.В. Павлюк и др.; науч. ред. В.В. Павлюк. – К.: Урожай, 2004. – С.151 – 267.

4. Туровцев Н.И. Проблемы селекции черешни и вишни в связи с особенностями экологических условий / Туровцев Н.И., Туровцева В.А., Туровцева Н.Н. //Оптимизация экологических условий в садоводстве: Сб. науч. трудов III междунар. науч. – практ. конф., г. Ялта, 3–7 мая 2004 г. – Ялта, 2004. – С. 109 – 110.

5. Мойсейченко Н.В. Краєці сорти вишні та черешні в умовах Північного лісостепу України / Н.В. Мойсейченко // Досягнення і перспективи розвитку селекції, вирощування і використання плодкових культур. м. Ялта (24–27 жовтня 2011 р.). – Ялта, 2011. – С. 113 – 114.

6. Туровцев Н.И. Новые сорта черешни – основа создания высокоурожайных садов / Н.И. Туровцев, В.А. Туровцева, Н.Н. Туровцева, С.В. Долгова // Сад, виноград і вино України. – 2007. – № 4. – С. 4 – 5.

7. Державний Реєстр сортів рослин придатних для поширення в Україні у 2013 році (вітяз станом на 14.08.2013) – Київ, 2013.

8. Программа и методика селекции плодовых, ягодных и орехоплодных культур / [под общ. ред. Е.Н. Седова]. – Орел: издательство ВНИИСПК, 1995. – 502 с.

9. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / [под общ. ред. Г.А. Лобанова]. – Мичуринск: ВНИИС им. И.В. Мичурина, 1973. - 496 с.

10. Районовані сорти плодкових і ягідних культур селекції Інституту зрошуваного садівництва: Довідник /За ред. М.І. Туровцева, В.О. Туровцевої. – К.: Аграрна наука, 2002. – 72 іл., 148 с.

11. Атлас перспективных сортов плодовых и ягодных культур Украины [под ред. В.П. Копаня]. – Киев, 1999. – 454 с.

УДК 630*(477.44)

ОЗЕЛЕНЕННЯ СКВЕРУ “ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ ВВВ” В С. КЛИНОВЕ ГОЛОВАНІВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ю. І. ХАРКУТА, бакалавр;

О. М. БАЮРА, к. с.-г. н., ст. викладач

Уманський національний університет садівництва

Нині спостерігаються чітко виражені тенденції підвищення містобудівельної ролі насаджень. В якості повноправного конструктивного містобудівельного елемента вони беруть участь в організації території міста, в оформленні міського ландшафту, можуть бути центром або віссю просторового вирішення міського ансамблю, його обрамленням [2, 3].